

A 25 éves Módszertani közlemények jubileumi üléséről

DR. SIPOSNÉ DR. KEDVES ÉVA,
a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
szb-titkára

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Szakszervezeti Bizottsága nevében, tisztelettel és szeretettel köszöntöm a Módszertani Közlemények 25 éves évfordulója alkalmából rendezett kibővített szerkesztőbizottsági ülés minden résztvevőjét, kedves vendégeinket, a szerkesztőség, a szerkesztőbizottság tagjait, a lap munkatársait, főiskolánk oktatóit és dolgozóit.

Megkülönböztetett tisztelettel és szeretettel köszöntöm

Dr. Voksán József elvtársat, a Pedagógusok Szakszervezete Központi Vezetősége főtitkárát,

Dr. Kelemen Elemér elvtársat, a Művelődési Minisztérium főosztályvezetőjét,

Dr. Kratochwill Ferenc elvtársat, a Művelődési Minisztérium főosztályvezetőjének helyettesét,

Dr. Szabó G. László elvtársat, a Csongrád Megyei Tanács elnökhelyettesét,

Garainé Csanádi Mária elvtársnőt, az MSZMP megyei bizottsága munkatársát,

Dr. Csanádi Géza elvtársat, a Szeged Városi Tanács Művelődésügyi Osztályának vezetőjét,

Dr. Simon Gyula elvtársat, a Pedagógiai Társaság társelnökét,

Fabula Andrásné elvtársnőt, a Pedagógus Szakszervezet Csongrád Megyei Bizottságának titkárát,

Ökrös János elvtársat, a Pedagógus Szakszervezet Csongrád Megyei Bizottságának elnökét,

Dobó József elvtársat, a Szegedi Nyomda igazgatóját.

Külön köszöntöm a mai ünnepi ülésen azokat a kollégáinkat, akiknek nevéhez fűződik a lap megindítása, akik fáradhatatlanul tevékenykedtek azért, hogy áthidalják a kezdeti nehézségeket.

Köszöntöm mindazokat az egykor és jelenleg munkában levő vezetőinket, akiknek egyetértése, figyelme, támogatása nélkülözhetetlen volt akkor is, és nélkülözhetetlen ma is munkánkban.

Tisztelettel emlékezem azokra a munkatársainkra, akik most nem lehetnek közöttünk, de nevük, munkásságuk, közzétett értékes gondolataik, tapasztalataik, tanácsaik a lap hasábjain fennmaradtak, utat mutatnak a napjainkban működő pedagógusoknak.

Sok szeretettel és nagyrabecsüléssel köszöntöm a lap minden olvasóját, kollégáinkat, akik érezve a társadalom egyre fokozódó igényét, gondot fordítanak önképzésükre, állandó továbbképzésükre, hogy az állami dokumentumokban lefektetett követelményeket minél magasabb szinten realizálhassák mindennapi gyakorlati munkájukban. Bizunk abban, hogy a lap a maga szerény lehetőségeivel hozzájárult korszerűsítési munkálatok megkönnyítéséhez, tevékenységük színvonalának emeléséhez.

Az ünnepi szerkesztőbizottsági ülést ezzel megnyitom.

DR. SZENDREI JÁNOS,
a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
főigazgatója, a szerkesztőbizottság elnöke

A Módszertani Közlemények 25. kötetének első számait kapta, ill. kapja kézhez sok ezer pedagógus szerte az országban. A 25. kötet megjelenése alkalmából, rohanó hétköznapjaink sorában álljunk meg néhány órára, s emlékezzünk a megtett útra. 25 év egy lap életében – úgy vélem – már jelentős. A sajtótörténet lenne a megmondhatója, hány lap, hány kezdeményezés nem érte meg ezt az időt.

Lapozzuk végig a Módszertani Közlemények egyes füzetait, kötetait! Miről vallanának ezek? Meghatottsággal vettem a kezembe az első füzetet. Két intézmény neve szerepel rajta: a Szegedi Pedagógiai Főiskola és a Szegedi Tanítóképző Intézet, 1961-ben tehát két intézmény. Tudjuk, hogy Szegeden a tanítóképző tekinthetett vissza nagyobb múltra, de akkor senki sem gondolta, hogy a felsőfokúvá vált tanítóképzőnek csak két-éves jövője lesz. A későbbi kötetek belső borítólapjai arról is vallanak, hogy milyen utat járt végig a pedagógusképző intézmények minisztériumi irányítása.

A korabeli sajtó így köszönti a lapot:

„Új folyóiratot üdvözlünk Szegeden, a Pedagógiai Főiskola és a Tanítóképző Intézet közös kiadásában megjelenő „Módszertani Közlemények”. Az új szakfolyóirattal a két intézmény elsősorban a körzetébe tartozó általános iskolák munkájával kíván közvetlen kapcsolatot létesíteni, ugyanakkor foglalkozva az ország más tájainak oktatási és nevelési kérdéseivel is. „Lapunk – írja a szerkesztőbizottság a lap első számának bevezető soraiiban – az általános iskola életével összefüggő időszerű kérdések megvilágítása kapcsán egyrészt a szocialista nevelés elveinek alkalmazásában a leghaladóbb, tudományosan megalapozott eljárásokat kívánja összegyűjteni, ismertetni, továbbfejleszteni, másrészt az előremutató módszertani törekvések kibontakoztatását segíti elő, egyben a két intézmény hallgatóit is közelebb viszi életpályájukhoz.”

Az alapvető célkitűzés ma is a lap előtt lebeg, egyszerre segíteni a már működő pedagógusokat, és elősegíteni a pedagógusjelöltek felkészítését leendő hivatásukra.

Azt is olvashatjuk a bevezető soraiiban: „Az iskolareform keretében most születik az új általános iskolai tanterv. Országos viták tüzeiben alakul. Ezek a viták, valamint az iskola és az élet kapcsolatának megszilárdítására irányuló reformtörekvések különösképpen időszerűvé teszik törekvéseinket.” Hozzátehetjük, az iskolai tantervek vitája azóta is tart, s legalább olyan éles viták közepette. Így a Módszertani Közlemények a permanens megújulást szolgálhatja a jelenben is, és meggyőződésünk, a jövőben is.

Az első füzetekben köszönti lapunkat a Pedagógusok Szakszervezete Központi Vezetőségének akkori főtájkára Péter Ernő elvtárs a következő szavakkal: „Szinte felbecsülhetetlen jelentősége van az alapelvek valóraváltásában az új, a termékenyebb pedagógiai módszereknek; . . . sikereket kívánok a Szegedi Pedagógiai Főiskola és a Szegedi Tanítóképző Intézet kezdeményezéséhez.”

Megható elismeréssel emlékezzünk az induló szerkesztőbizottság azon tagjaira, akik már nem lehetnek közöttünk: Gaál Géza tanítóképző intézeti igazgatóra, Forgách Géza tanszékvezetőre, Kelemen Jánosné gyakorló iskolai igazgatóra, Németh István felelős szerkesztőre.

Külön tisztelettel köszöntöm az induló szerkesztőbizottságból ünnepségünkre megjelenteket: dr. Csukás István egyetemi tanárt, a főiskola akkori igazgatóját és szerkesztőbizottságának elnökét; Drien Károly ny. főiskolai tanárt; dr. Riesz Béla, dr. Szörényi József szerkesztőbizottsági tagokat és dr. Zentai Károly elvtársat, a lap akkori műszaki szerkesztőjét. Az ő odaadó és úttörő munkájuknak köszönhető, hogy a lap ma

már valamennyi általános iskolai pedagógusképző intézmény összefogó, országos lapjává vált.

A lap azt a helyzeti előnyt is tükrözi, ami abból a tényből adódik, hogy pedagógusképző intézmények, tanító- és tanárképző főiskolák oktatói és gyakorló iskolai nevelők fontos szerepet játszanak az általános iskolai módszertani kultúra fejlesztésében. Az általános iskolai módszertani kutatások, kísérletek legfőbb helye éppen ezekben az intézményekben van. Ezek az intézmények nem csupán a pedagógusképzésen keresztül válnak kovászaivá az újnak, hanem a pedagógus-továbbképzéseken és nyári akadémiákon keresztül is. A pedagógusképző intézményekben kell azokat a kísérleteket, kutatásokat ellenőrzötten elvégezni, amelyek azután a mindennapi gyakorlatra átvihetők. S ez a helyzeti előny tette eddig is lehetővé a pedagógusok előre történő felkészítését a Módszertani Közleményeken keresztül is az új anyagrészek, új módszerek szerinti feldolgozására. A lap nem kötelezi el magát egy-egy módszer kizárólagos propagálására. Lehetővé kívánja tenni a gyakorlatban már alkalmazott és bevált különböző módszerek bemutatását is.

A Módszertani Közlemények vall az olvasó véleményéről is. Nem úgy, hogy az olvasó megírja a lapban a véleményét, hanem úgy, hogy megnézzük a lap példányszámát: 2000 példánnyal indult, 10 évvel ezelőtt hat-, most 7400 példányszámban jelenik meg. S ha meggondoljuk, hogy zömében egyéni előfizetőről van szó, akkor azt hiszem, nem kell szégyenkezniünk. A fokozódó igény azt mutatja, hogy a pedagógus segítőtársat lel a lapban.

Vall a lap arról is, hogy technikai lap is, gondos kezek munkálják. A Szegedi Nyomda gondos és pontos munkájának töretlenségét bizonyítja a 25 kötet.

S végül, mit vallunk mi a lapról? A szerkesztőbizottság büszkén vallja a lap múltját – az esetleges hibákkal együtt is –, és továbbra is elvi alapokon állva kívánja az általános iskolai nevelés és oktatás mindennapi gyakorlatát segíteni.

DR. VOKSÁN JÓZSEF,
a Pedagógusok Szakszervezete
főtírkára

Kedves Elvtársak, Kedves Kollégáim!

Jelentős és számomra nagyon kedves megbízatásom van: a Pedagógusok Szakszervezete Központi Vezetőségének nevében köszöntöm negyedszázados jubileumán a *Módszertani Közleményeket*, a folyóirat szerkesztőbizottságát, szakértőit és valamennyi olvasóját. Teszem és tehetem ezt ama indíték alapján is, hogy a lap címlapjának belső oldalán ez olvasható: „A lap kiadói gondozását a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Szakszervezeti Bizottsága látja el.” A Módszertani Közleményeket tehát magunkénak is valljuk, éppúgy mint régen az Embernevelést, vagy ma a Pedagógusok Lapját és még számos kiadványt, periodikát.

Huszonöt év visszapillantást és értékelést egyaránt kíván, mert negyedszázad már egy emberöltő. Feladatomban szép és egyértelmű, még akkor is, ha a lap a pedagógiai közélet fórumain vitákat és elemző kritikai véleményeket is kiváltott. Mindez természetes, ha egy folyóiratnak van érdemi mondanivalója, szakmai tartása.

A Módszertani Közlemények első számában a szerkesztőbizottság meghatározta a folyóirat funkcióját, célkitűzését és programját. Ezek helyeseknek, időtállóknak bizonyultak, az alapkoncepción semmit sem kellett változtatni. A lap a fundamentális iskolánk, az általános iskola nevelésügyét kívánja szolgálni, a gyakorlatot segíti a tudományos

népszerűsítés érhető és legjobb eszközeivel, és didaktikai-metodikai elgondolásait a *nevelésnek*, a szocialista nevelőiskola céljainak rendeli alá. Teszi ezt pedig az előfizetők és előfizetés által nyújtott anyagi lehetőségek keretein belül.

A lap célkitűzéseit, a nem könnyű feladatokat folyamatos és kitartó munkával, az olvasók számának évről évre történő gyarapításával sikerrel valósították meg a Módszertani Közlemények szerkesztői és kiadói, főiskolai és más munkatársai. Az *elmúlt 25 évben a folyóirat országosan is elismertté és népszerűvé vált*. A közölt tanulmányai tudományos értékűek, külön könyvtárának kötetei elméleti és gyakorlati téren egyaránt alkalmasak arra, hogy az iskolai élet gyakorlatában segítsék a tanítók és a tanárok módszertani felkészültségének színvonalasabbá tételét.

A folyóirat szerkesztésének és kiadásának alapvonása az új iránti fogékonyság. A magyar iskolaügy elmúlt évtizedeire gondolva – amelynek külön aktualitást ad hazánk felszabadulásának 40. évfordulója – a Módszertani Közlemények következetesen szolgálta a reformtervek bevezetését, majd iskolai megvalósítását. Teret adott arra, hogy a kísérletező pedagógusok az iskola mindennapi munkájában szerzett tapasztalataikat országosan is ismertté tegyék, és ezáltal egyrészt további ösztönzést kapjanak saját munkájukhoz, ugyanakkor bővítsék a pedagógusok didaktikai-módszertani felkészültségét.

Minden folyóiratnak, így a Módszertani Közleményeknek is sajátos szerkesztési elvei vannak, amelyek hasznosan illeszkednek a Pedagógiai Szemle, a Köznevelés és a több mint 60 folyóirat célkitűzéseéhez. Ám speciális arculatot is kialakított a lap: külön hangsúlyt adott a kísérletnek és a pedagógiai tapasztalatnak, visszaadva ezek nélkülözhetetlen fontosságát.

A Módszertani Közleményeknek ez a sajátos arcéle már csak azért is biztató, mert ellentmond egy nem kívánatos egyoldalúságnak, a „fővároscentrikusság” túlhajtásának, egyfajta monopolhelyzet konzerválásának. Mennél több fóruma, fókusza jön létre országszerte a pedagógiai gondolatnak, a nevelésügy elméletileg megalapozott gyakorlatának, annál gazdagabb és demokratikusabb lesz művelődésünk iskolai megalapozása. A Módszertani Közlemények példát mutat és kiemelkedő helyet foglal el ebben a biztató fejlődésben, a gyakorlatot vezérlő elméleti munkában. Bizonyít egy nagyon is régi pedagógiai igazságot: kutatni lehet bármilyen pedagógiai problémát (mert nagyon sok van belőlük!), *de megoldani őket csak a gyakorlatban lehet*.

Külön dicséretére válik a lapnak, hogy számos új s köztük fiatal és gyakorló pedagógusnak is nyilvánosságot biztosított, stabil szerzői gárdát és olvasótábort nevelt önmaga és a nevelésügy számára.

A főiskola oktatói és gyakorló iskoláinak tanárai folytatói annak a gazdag hagyománynak, amelyet a Cselekvés Iskolája című folyóirat képviselt a magyar neveléstörténelemben. A Cselekvés Iskolája – a szegedi gyakorló polgári iskola tanárainak publikációival – a reformpedagógia, a „munkáltató óra”, a tanulói aktivitás és önállóság, a korszerű tanár–diák viszony értelmezésével és módszereivel képviselt haladó szemléletet a korszak konzervatív pedagógiai nézeteivel szemben.

A Módszertani Közlemények fennállásának eddigi történetiségében sok tekintetben kontinuitás tapasztalható a két folyóirat között.

Ez a kapcsolat a legteljesebben abban nyilvánul meg, hogy a folyóirat nem csupán címében foglaltan, hanem valójában is módszertani segítséget kíván nyújtani olvasóinak. A pedagógiai valóság tapasztalati anyagából vonja le elméleti következtetéseit, és ezeket nem egyedüli üdvözítő, hanem ajánlott lehetőségként kínálja a gyakorlat szakemberei számára a továbbképzés szándékával is.

A folyóirat első számában megfogalmazott program ma is helytálló: „Lapunk az általános iskola életével összefüggő időszerű kérdések megvitatása kapcsán egyrészt a

szocialista nevelés elveinek alkalmazásában a leghaladóbb, tudományosan megalapozott eljárásokat kívánja összegyűjteni, ismertetni, továbbfejleszteni...” Ugyanakkor a két intézmény (a volt szegedi Tanítóképző Intézet és a Pedagógiai Főiskola) hallgatóit is közelebb kívánta vinni a választott életpályához, a pedagógus élethivatás gyakorlatához, amelyben a módszertani felkészültség alapvető jelentőségű.

Ezt a programot ma is megtaláljuk a folyóirat szerkesztési elvei sorában. Általános iskolai tanítók és tanárok, főiskolai és egyetemi oktatók, tudományos kutatók és közoktatáspolitikusok a folyóirat szerkesztési elveinek megfelelően készítik el tanulmányaikat, számolnak az általános iskolai gyakorlat szükségleteivel, de nem mondanak le a tudományos igényesség alapvető követelményeiről.

Ennek köszönhető, hogy az elmélet és a gyakorlat szakembereinek együttes munkája széles skálán, sokszínű gazdagságban ötvöződik a következetesen vállalt feladat teljesítése terén: teret adni az előremutató iskolai reformtörekvéseknek, segíteni azok megvalósítását az általános iskola minden területén.

De próbáljuk tettenérni és „leleplezni” a lap szerkesztésének egy nagyon fontos műhelytitkát. Figyelmet érdemel, ahogy a folyóirat a „módszertant” értelmezi, mert ebben rejlik ereje, eredetisége és hasznossága. A publikációkban voltaképpen az iskolai élet és a vele kapcsolatos valamennyi tevékenység, tehát a nevelés, az oktatás, a vezetés és a közéleti kapcsolatteremtés *módszeréről* van szó. A módszer tehát átfogó fogalom; a lap neve sugallja a gyakorlatból való indítást és az ahhoz való következetes visszatérést. Ez nem praktikizmus, hanem az elmélet és a gyakorlat kapcsolatának egyetlen lehetséges útja-módja. Hivatkozhatunk pl. az „*Új tanterveinkről*” rovatra. A tanterveket, tankönyveket – természetesen – bírálni kell, de gyakorlati végrehajtásuk konkrét segítése ugyancsak fontos feladatunk. Manapság bizony kevés lapszerkesztés dicsekedhet az iskolai gyakorlat segítségének ilyen tudatos szolgálatával. Ha jól szemügyre vesszük a lap rovatait, akkor az „*Örökség*” és a „*Szemle*” rovatot leszámítva – melyek *közvetve* szolgálják az oktató-nevelő munkát – tulajdonképpen a szó szoros értelmében vett gyakorlat szempontjait érvényesítő „*Műhely*”-rovat alá kívánkozik valamennyi írás. És ez nagy dicséret, mert az egyetlen járható út a jövőben is, ugyanakkor a legjobb hagyományok követése is.

Tisztelt Jubileumi Ülész!

Az előzőekben elmondottak érthetővé teszik, hogy a Pedagógusok Szakszervezete Központi Vezetősége miért támogatta a Módszertani Közlemények megalapításának tervét, és miért kíséri ma is nagy figyelemmel a folyóirat munkáját.

Szakszervezetünk sajtójának tekinti a főiskolai szakszervezeti bizottság gondozásában megjelenő folyóiratot. Az állami és a szakszervezeti együttműködés hasznos és követendő példája, ahogyan a Művelődési Minisztérium és a felsőbb szakszervezeti vezetés, a helyi állami és szakszervezeti vezetés segít a folyóirat megjelentetését.

25 éve már, hogy a gazdag múltra visszatekintő volt szegedi Tanítóképző Főiskola és a Pedagógiai Főiskola állami és szakszervezeti vezetése elhatározta a folyóirat létrehozását, megtette a kezdeti lépéseket a pedagógusképző intézmények helyesen értelmezett integrációs törekvései terén. Az elmúlt években a szerkesztőbizottság, amelyben megfelelő képviseltele van más pedagógusképző intézményeknek is, közös együttműködéssel magas szintű, országosan is elismert példáját teremtette meg a módszertani képzés és továbbképzés sajátos integrációjának

Amikor a ma eredményeiről szólunk, tisztelettel emlékezünk meg mindazokra, akik sajnálatosan nem érthették meg munkájuk kiteljesedésének 25 éves jubileumát. Külön kiemelem Gaál Géza kiadó és Németh István főszerkesztő közismert és nagyon jelentős munkáját, akik országjáró író- és olvasótoborzó tevékenységükkel, lelkesedésükkel

és egyszerűségükkel példát mutattak a munkájukat folytató szerkesztőknek és kiadók-
nak, a folyóirat külső és belső munkatársainak.

Végezetül hadd szóljunk arról, hogy ma is valljuk központi vezetőségünk akkori
főtitkáranak, Péter Ernő elvtársnak a folyóirat megjelentetését helyeslő gondolatait:

„... csak egyetértéssel és helyesléssel vehetjük tudomásul azt, hogy a szakszerve-
zeti bizottságok a legjobb módszerek felkutatásával és terjesztésével kívánják segíteni
a gyakorló pedagógusok munkáját”. Majd az általános iskolai reformtörekvésekre utaló-
an: „szinte felbecsülhetetlen jelentősége van az alapelvek valóraváltásában az új,
»termékenyebb« pedagógiai módszereknek”.

Tanároknak és tanárjelölteknek egyaránt hasznos folyóirata a Módszertani Köz-
lemények. A több tízezres példányszámban megjelent külön kötetek jelentős erkölcsi és
anyagilag sikert jelentettek a folyóiratnak. Az „Óraleírások és -elemzések”, a „Hazaszere-
tetre nevelés”, a „Korszerű matematika tanítása”, „Az osztályközösség megismerése”,
„Az orosz nyelv tanítása az általános iskola 4. osztályában”, más kötetekkel együtt
a pedagógusok kézikönyveként segíti a magasabb módszertani kultúrára épülő általános
iskolai nevelő-oktató munkát.

Külön szeretnék utalni az olvasó népért mozgalom népszerűsítése érdekében meg-
jelentetett „*Olvasó népért*” c. kötetre, amelyet Darvas József, e mozgalom elindítója
nagy elismeréssel üdvözölt, hasonlóan a *Kincskereső* című gyermekfolyóirat megjelen-
tetésére, amely ma már országosan ismert, igényes és egyben szórakoztató olvasmánya
a gyermekeknek.

Kedves Elvtársak!

A Módszertani Közlemények hét és fél ezres példányszámával, szerkesztési elveivel
és programjával, tartalmas tanulmányaival nemcsak egy megyei – bár egyetemi – város
kiadványa, hanem országosan is az egyik legjelentősebb pedagógiai folyóiratunkká vált.
Semmi mást nem kívánunk e jubileum alkalmából, minthogy maradjon ezen a színvo-
nalon a következő negyed században is, és őrizze meg kiérdemelt rangját és népszerű-
ségét a magyar nevelésügy és szocialista pedagógiai gondolat gyarapítása érdekében.
Szakszervezetünk e nagyon fontos feladat teljesítéséért, miként eddig is, ezután is, min-
den segítséget megad.

SZABÓ G. LÁSZLÓ,
a Csongrád Megyei Tanács
elnökhelyettese

Tisztelt Ünnepi Ülés! Kedves Elvtársak!

A Csongrád Megyei Tanács nevében tisztelettel és nagybecsüléssel köszöntöm
a megjelenésének 25. évfordulóját ünneplő általános iskolai tanítók és tanárok lapját,
a Módszertani Közleményeket, személy szerint a szerkesztőbizottság tagjait, és jelképe-
sen – hiszen nem lehetnek mindannyian jelen – azokat a pedagógusokat, akik publikál-
tak az elmúlt két és fél évtizedben.

A lap eddig megjelent több mint 100 számában közel kétezer elméleti, nevelési,
pályalélektani, módszertani és szaktárgyi írás, valamint a megjelent kötetek nagy értékei
a magyar gyakorló pedagógiának. E rövid köszöntésben a legfőbb eredményeket sem
lehet számba venni. Ezért csak arra vállalkozhatom, hogy három kérdés köré csoport-
osítva elmondjam a közoktatással foglalkozó munkatársaim és a magam véleményét.

Visszatekintve az elmúlt esztendőkre, elsőként mint a legfontosabb tartalmi vonást
emelhetem ki a folyóirat gyakorlatorientáltságát. A lapot pedagógusok írják pedagógu-
soknak. Az elméleti kérdésekkel foglalkozó írások a neveléstudományi, pedagógiai ku-

tatások helyzetéről, az általános iskolában folyó munka fejlődésének fő irányairól, stratégiai feladatairól szólnak.

Másfelől a népes szerzőgárda azt bizonyítja, hogy igen sok gyakorló pedagógusnak van írásba foglalható véleménye. Az alkotó szellemű nevelőből kikívánkoznak a tapasztalatok; segíteni akar, hogy eredményesebb legyen a pedagógiai folyamat.

E kettősségből jött létre a lapban az elmélet és a gyakorlat sajátos, bizonyos vagyok benne, hogy nagyon értékes kohéziója. Talán nem veszik udvarias szólamnak, ha azt mondom, hogy az elmélet így tanul a gyakorlatból, illetőleg így nyújthat használható útmutatásokat a gyakorlat számára. Ez az együttgondolkodás teszi frissé, nyitottá a Módszertani Közleményeket. A lap így segít összekapcsolni a társadalómépítő munka által napirendre tűzött feladatokkal az iskolát.

Végül itt említem meg azt is, hogy az élet minden területén, de különösképpen a pedagógiai munkában nélkülözhetetlenek a kreatív személyiségű emberek.

A lap népes szerzői gárdája, írásaik minősége jól bizonyítja, hogy az általános iskolában milyen sok az e típusba tartozó ember, aki nemcsak saját tudásának folyamatos megújítására törekszik, hanem a megszerzett, gyakran kikinlódott tapasztalatait szívesen bocsátja kollégái rendelkezésére.

Az utóbbi években egyre inkább tanúi lehetünk annak, hogy az iskola belső problémái kilépnek a szűkebb szakmai keretekből, és az egész társadalom ügyévé válnak. Ez egy bizonyos határig természetes, azt is mondhatnám, hogy mindkét részről különösen jó. De nagyon szeretném hangsúlyozni ezt a határt, mert az iskola világa egyúttal önálló világ is, amelybe az illetéktelen beavatkozás károkat okozhat.

Itt szeretnék rátérni a lap második nagyon fontos vonására. Folytatom az előbbi gondolatot: a szocialista iskola csak akkor tud kielégítő módon eleget tenni a társadalom által vele szemben támasztott követelményeknek, ha munkáját egyszerre jellemzi a folyamatosság és a megújulás. Ha a kor követelményei szerint értelmezi feladatait, és képes munkáját rugalmasan megújítani.

Visszapillantva csak a 20. éves jubileumtól eltelő esztendőkre, meg kell állapítanunk, hogy rendkívül sok változást – gyakran megrázkódtatást – éltünk át, megszapordtak a politikai, gazdasági gondjaink. Az iskolát újabb és újabb kihívások érték, érik. Anélkül, hogy társadalmunk, a szocialista országok közössége gondjait elemezném, vagy akár a nyugati világból hozzánk beáramló zavaró jelenségek követelményeit az iskola, a pedagógus társadalom „nyakába akasztanám”, szeretném hangsúlyozni, hogy iskoláinknak nem lehet figyelmen kívül hagyni az alábbi tényezőket:

– A kis népeknek, a természeti kincsekben szegény országoknak a politikai, gazdasági integrációk, együttműködések mellett legfőbb adottságaik az úgynevezett szürke állományban vannak. Nagyon sokat mulaszt az iskola, a pedagógus, ha önmagát és tanítványait nem készíti folyamatosan a szellemi erő kifejtésre, e nagyon gazdag energiaforrásunk minél teljesebb kamatoztatására.

– Tudjuk, tapasztaljuk, hogy korunk a tudományos és technikai fejlődés kibővülésének, elterjedésének a kora. E világfolyamatból minden ország, így hazánk is olyan mértékig képes részesedni, amilyen mértékig alkalmassá teszi fiait e folyamat megértésére, befogadására. (Jól tudom, nem hagyható figyelmen kívül ilyen szempontból az anyagi teljesítőképesség sem.) Én most mégis a hangsúlyt az új felismerésnek, felhasználásának képességére, illetve a képesség formálására helyezem.

E két gondolatkört azzal kapcsolnám egybe, hogy a sokoldalú személyiségformálást tartom ma az iskola egyik legnagyobb feladatának.

– Az eszményképként említett sokoldalú személyiségtől elszakadva hadd lépjek egy nagyot, utalást téve mindazokra a gyermeki személyiségben tapasztalható zavarokra,

amelyek előre nem látott, sajnos gyakran rosszul megoldott kísérőjelenségei mindennapi életünknek. Nem úgy említem ezt, mint különöst. Nincs most idő, és az alkalom sem megfelelő az okok elemzésére. Szabadjon úgy összegezmem e kérdést, hogy mi mindannyian a magyar szocialista társadalom felépítésének, „történelmi kísérletét” vállaltuk. Ezért gyakran járatlan útra kell lépnünk. Néha tévedünk is. Ebben a „kísérletben” az iskolának oroszlánrésze van. A Módszertani Közleményekben megjelenő írások a helyes utak, módszerek megtalálásában jelentős segítséget nyújtottak a gyakorló pedagógusoknak. Ezt kívántam a lap második vonásaként kiemelni.

Az ünneplés számvetés, egyben előretékinítés is. Kérem Önöket, ne tekintsenek ünneprontónak, ha azt kérem, hogy a jövőben a szakmódszertani jellegű írások rovására a fentebb említett gondok iskolai megoldásának szenteljen a lap nagyobb teret. A szaktantárgyaknak megvannak az országos szaklapjai. A Közleményekben megjelent sok kitűnő írást bizonyára örömmel fogadták volna vagy fogadják a jövőben a szakfolyóiratok.

Harmadikként és befejezésül még egy folyamatosan követhető értékét kívánám megemlíteni folyóiratunknak.

Minden korszaknak, minden társadalomnak megvoltak a követelményei a tanár személyiségével szemben. Napjaink egyik legfontosabb követelménye a megújulni tudás. Ezt pedig csak a folyamatos továbbképzés, továbbtanulás, az elméleti – szaktárgyi és gyakorlati ismeretek bővítésével, kiegészítésével lehet megvalósítani. Ehhez is kitűnő segítséget adott a lap az elmúlt évtizedekben.

25 év alatt a Módszertani Közlemények egyre inkább tudományos, szakmai, szakmódszertani műhellyé lett. Az ünnep az önbecsülés és a felelősség kifejezője is. Önök azzal a jó érzéssel ünnepelhetnek, hogy a magyar általános iskolák munkájához alkotó módon járultak hozzá. Lapjuk lényege: az elméleti és gyakorlati összekapcsoltság és a nyitottság a garancia arra, hogy az elkövetkező években is a kor adott követelményeinek egyre inkább megfelelő munkát tudnak végezni. Az MSZMP XIII. kongresszusának határozata a kormány oktatáspolitikai dokumentumai megjelölik számunkra a hosszabb és rövidebb távon jelentkező nevelési, oktatási feladatokat.

Ehhez a korszerű szemléletű munkához kívánok ismételten a Módszertani Közlemények szerkesztőbizottságának nagyon sok sikert és kezdeményezőkézséget.

MIRUNÉ DR. KITTLER JÚLIA
Debrecen

A tanítási órák szerkezeti felépítése — tanóramodellek és -jellegek

Az iskolai nevelő-oktató munka bázisát az oktatás tartalmának feldolgozása alkotja. A tananyagfeldolgozás domináns színtere a tanítási óra. A tanóra logikai felépítése az ismeretszerzés és -alkalmazás strukturális elemeinek tudatos elrendezését igényli.

A mai iskolai gyakorlatban a tanóra-felépítések széles skálájával találkozunk, s talán éppen ez okoz a pedagógusok körében egyfajta elbizonytalanodást.

1983-ban egy vizsgálat kapcsán arra a kérdésünkre, hogy „Mi segítené legjobban a jelenlegi iskolai gyakorlatot?” – a megkérdezett tanítók többsége azt válaszolta, hogy